

بررسی ماهیت حقوقی استراتژی کاهش مخاطرات مالی- اقتصادی در دوران بحران اقتصادی و در دوران کرونا و پس از کرونا

غلامرضا غفاری^۱

چکیده:

امروزه برای دستیابی به زمینه مشترک، مورد تفاهم در خصوص موضوعات خاص مانند ریسک و پذیرش مخاطره باید درک مشترکی از این مفاهیم در علوم مختلف داشت. داشتن تجربه مشترک و اتخاذ شیوه‌های علمی، جهت کاهش ریسک و مخاطرات در نظام‌های مختلف مالی و اقتصادی در این خصوص نیازمند ساختاری بین ذهنی و همبستگی داده‌ای در تدوین استراتژی‌های مشخص و کلان می‌باشد. با توجه به موضوع و هدف تحقیق، در این تحقیق ماهیت حقوقی استراتژی کاهش مخاطرات مالی-اقتصادی در دوران پس از کرونا مورد بررسی قرار گرفت. ریسک و مخاطرات مالی و اقتصادی مشخص شده، دغدغه نظام اقتصاد مالی در دوران پساکرونا تبیین شد. در ادامه با توجه به ویژگی‌های تحقیق شرح و تفسیر مخاطرات نظام حقوقی و نظام مالی- اقتصادی در دوران بحران اقتصادی پرداخته شد. همچنین با توجه به انواع ریسک و مخاطرات موجود در این حوزه و عوامل مهم در میزان پذیرش ریسک و مخاطرات موجود در نظام حقوقی و نظام مالی- اقتصادی، روش‌های مدیریت ریسک و کاهش مخاطرات در نظام حقوقی و نظام مالی- اقتصادی بیان گردید.

کلمات کلیدی: ماهیت حقوقی، استراتژی کاهش مخاطرات، مخاطرات مالی- اقتصادی، دوران بحران اقتصادی.

^۱. کارشناسی ارشد رشته حسابداری peimanghafari.gh@gmail.com

۱. مقدمه

مسائل و مشکلات جهان امروز جملگی حکایت از آن دارد که ابزارهای سنتی تنظیم روابط بین‌الملل و مدیریت بحران‌ها، یا دست‌کم آن ابزارهایی که پس از جنگ جهانی دوم تابه‌حال در روابط بین‌الملل نقش‌آفرینی کرده است به طرز شگفت‌آوری دچار بحران است. در طول تاریخ، بشر همیشه با مخاطرات طبیعی روبرو بوده است گویی جز لاینفک وجودی وی می‌باشد. عقلانیت حکم می‌کند بشریت برای تداوم زندگی و حفظ منابع موجود و حتی پیشرفت و ارتقا فکری استراتژی‌های متفاوت را طرح بریزد.

تاریخ می‌آموزد که زندگی ما با زندگی تمام افراد جامعه و قوم ما ارتباط دارد و زندگی جامعه و قوم ما نیز با زندگی جوامع و اقوام دیگر پیوسته است؛ گویی زندگی تمام اقوام و جوامع انسانی با رشته‌ای نامرئی به یکدیگر وابسته است. برای کارایی هر چه بیشتر مدیریت در صحنه‌های مختلف اجتماعی با بررسی اصول حقوقی و جامعه‌شناختی به این بزرگ نائل گردد. در تحقیقات مرتبط با ریسک، عدم اطمینان و مخاطرات در حوزه‌های مالی و سرمایه‌گذاری توجه به کاهش مخاطرات مالی - اقتصادی، موضوع شناسی درآمدزایی، ریسک در بازارهای مالی از محورهای اصلی تحقیقات امروزی در حوزه‌های کسب‌وکار و سیستم‌های مالی می‌باشد. (کریمی و همکاران، ۱۳۹۷).

هدف اصلی تحقیق، «بررسی ماهیت حقوقی استراتژی کاهش مخاطرات مالی - اقتصادی در دوران بحران اقتصادی» است.

۲- مفاهیم نظری تحقیق

در این بخش به بررسی چارچوب، مؤلفه‌ها و عوامل مختلف اثرگذار در موضوع تحقیق بر اساس کلیات و ادبیات تحقیق پرداخته می‌شود:

واژه انگلیسی هازارد^۱ در عربی «اخطار» یا هشدار دادن و در فارسی «مخاطره» ترجمه می‌شود، هازارد از واژه فرانسوی باستان hazard گرفته شده است. این واژه در سده دوازدهم میلادی در فرانسه به‌نوعی بازی اطلاق می‌شد که با «تاس» انجام می‌گرفت.

مخاطره شناسی، نوعی کارآفرینی در شرایط خاص و حساس در یک جامعه می‌باشد. (یوسفی مصباح و همکاران، ۱۳۹۹). مخاطره شناسی سیستماتیک برای زندگی اجتماعی، سیاسی، حقوقی، مالی، اقتصادی بهترین ساختار را در یک جامعه را دربردارد. (یوسفی مصباح و همکاران، ۱۳۹۹).

مخاطره شناسی نظام‌مند، نوآوری‌های محیطی و فرصت‌ها را شناسایی و با موفقیت‌های نوآورانه اجرا می‌کند، به‌نحوی که به نتایج بهتر و خدمات بیشتر منجر می‌شود. (مظلوم و همکاران، ۱۴۰۰).

پژوهش حاضر چندوجهی و با مفاهیم حقوقی در دوران بحران اقتصادی و ریسک‌ها و مخاطرات اقتصادی عجین می‌باشد. حال آنکه برای رسیدن به اهداف اصلی پژوهش از متدولوژی جامعه‌شناسی در علوم حقوقی و علوم مالی - اقتصادی، استراتژی‌های مالی و... استفاده می‌گردد. در این روش حقوق دانان بر این عقیده‌اند که هر جا جامعه است حقوق هم همان‌جاست و خبرگان سیستم‌های اقتصادی مطرح می‌کنند هر جا که مباحث اقتصادی مطرح است امور نظام حقوقی از ارکان اصلی آن می‌باشد. (قیطاسی و همکاران، ۱۳۹۹).

همچنین اقتصاددانان و مدیران ارشد مالی نیز معتقدند یکی از ارکان اصلی مطالعه جنبه‌های کاهش ریسک و مخاطرات در نظام مالی - اقتصادی مطالعه روند ماهیت حقوقی مخاطرات مالی - اقتصادی می‌باشد لذا در این تحقیق به ماهیت حقوقی استراتژی کاهش مخاطرات مالی - اقتصادی مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۲-۱- ریسک و مخاطرات مالی و اقتصادی

ریسک در تعریف، عام احتمالی است که یک کنش یا کنش‌وری (یا بی‌کنشی) مشخص منجر به زیان یا بروندها و پیامدهای ناخوشایند و ناخواسته گردد. (مظلوم و همکاران، ۱۴۰۰). زیان بالقوه و قابل اندازه‌گیری یک نوع سرمایه‌گذاری را ریسک می‌گویند. ریسک فقط دربردارنده خطر، مخاطره و مفهومی منفی نیست. بلکه دارای مفهوم مثبت در ساختار عملکرد یک شیء یا یک فعل است؛ به عبارت دیگر ریسک در بیان، نکات پر اهمیت یک موضوع را نیز دربر می‌گیرد. (مظلوم و همکاران، ۱۴۰۰).

در ادبیات مالی و اقتصادی ریسک و مخاطره را می‌توان به صورت رویدادهای غیرمنتظره که معمولاً به صورت تغییر در ارزش دارایی‌ها یا بدهی‌ها می‌باشد، تعریف کرد. (آقائی و همکاران، ۱۳۹۹).
بنگاه‌ها در معرض انواع مختلف ریسک و مخاطرات قرار دارند که به طور کلی می‌توان به دو دسته ریسک و مخاطرات مالی و اقتصادی اشاره نمود:

۱- ریسک‌ها و مخاطرات تجاری^۱

۲- ریسک‌ها و مخاطرات غیرتجاری^۲

همچنین برخی از ریسک‌های ریسک مالی و اقتصادی، سرمایه‌گذاری بر روی اوراق بهادار عبارت است از:

- اعلام نشدن سود سهام،
- پایین بودن میزان سود هر سهم،
- کاهش قیمت^۳ هر سهم.

¹ Risks and commercial risks

² Non-commercial risks and risks

³ Price reduction

۳. ساختار پژوهش

۳-۱- مؤلفه‌های مورد بررسی در تحقیق

در تحقیقات و مطالعات پژوهی موردسنجی بر مبنای تحقیقات کتابخانه‌ای در حوزه‌های علوم انسانی مانند حوزه‌های حقوقی، اجتماعی و اقتصادی می‌بایست مؤلفه‌های تحقیق مورد بررسی مشخص شده و تبیین گردد. (دلاور، ۱۳۹۴). در این تحقیق بر اساس موضوع تحقیق «ماهیت حقوقی استراتژی کاهش مخاطرات مالی- اقتصادی در دوران پس از کرونا» موردبررسی قرار می‌گیرد.

۳-۲- تبیین مؤلفه مخاطره شناسی در حوزه نظام مالی- اقتصادی

مخاطره شناسی در حوزه امور مالی- اقتصادی، دانشی است همراه با عناصر مالی و اقتصادی به وجود آمده، موضوعات حاشیه‌ای را برای بخش‌های مختلف آن حوزه به چالش می‌کشد. (احمدی و همکاران، ۱۳۹۹).

به عبارت ساده‌تر زیرا علم اقتصاد و نظام مالی- اقتصادی را در راستای به هدف نشانیدن سایر امور ازجمله امور مالی و توسعه به کار می‌گیرد. شناخت ریسک و مخاطره شناسایی در حوزه امور مالی- اقتصادی مترادف با نسبت درک خطر، ریسک مالی و ریسک اقتصادی استفاده می‌کنند. همچنین در امور مشابه نیز مترادف نسبت تهدید مالی یا تهدیدات امور اقتصادی، مخاطره پذیری در حوزه‌های مالی و اقتصادی نیز معرفی شده است. (احمدی و همکاران، ۱۳۹۹).

۳-۳- ساختار مؤلفه‌های مخاطرات نظام مالی و اقتصادی

در تعبیری جامع‌تر ساختار مؤلفه‌های مخاطرات مالی و اقتصادی این است که آن را واقعه، پدیده، فرایند، وضعیت یا فعالیتی که در حوزه امور مالی و اقتصادی ممکن است برای فرد، جمعیت، جامعه و صنعت و کشور، زیان و صدمات جبران‌ناپذیری ایجاد کند. تعابیر و مفاهیم؛ پدیده، عنصر، فعالیت

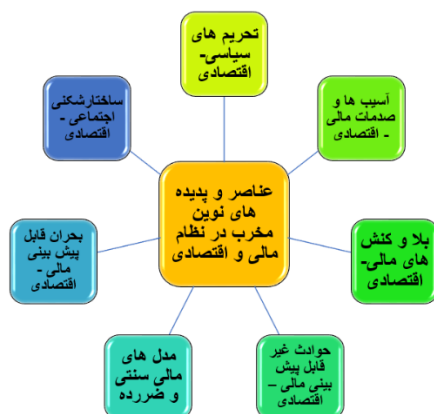
انسانی و یا وضعیتی خطرناک در مقایسه با مخاطرات که ممکن است؛ آسیب جانی، جراحات‌ها و سایر تأثیرات سلامتی، آسیب به دارایی‌ها، آسیب به معیشت‌ها و خدمات، برساند. همچنین ممکن سبب درهم گسیختگی اجتماعی و اقتصادی و یا آسیب‌های مختلفی در این حوزه‌ها را به همراه داشته و موجبات سایر مخاطرات گردد. (یوسف نواز و همکاران، ۱۳۹۷).

۳-۴- شناسایی عناصر و پدیده‌های نوین مخرب در نظام مالی و اقتصادی

عناصر و پدیده‌های نوین مخرب و غیرمترقبه در نظام مالی و اقتصادی بسیار گسترده و وسیع می‌باشند. در ذیل برخی از عناصر و پدیده‌های غیرمترقبه در نظام مالی و اقتصادی بیان می‌شود: (عباسی و همکاران، ۱۳۹۸).

- ساختارشکنی^۱ اجتماعی - اقتصادی
- تحریم‌های سیاسی - اقتصادی،
- آسیب‌ها و صدمات مالی - اقتصادی
- بلا و کنش‌های مالی - اقتصادی
- مدل‌های مالی سنتی و ضرر ده
- بحران قابل پیش‌بینی مالی - اقتصادی
- حوادث غیرقابل پیش‌بینی مالی - اقتصادی و ... (عباسی و همکاران، ۱۳۹۸).

¹ Deconstruction

نمودار ۱. عناصر و پدیده های نوین مخرب و غیر مترقبه در نظام مالی و اقتصادی

۴. بحث در خصوص نظام حقوقی و نظام مالی-اقتصادی و مخاطرات آن در دوران بحران اقتصادی:

در این بخش در خصوص نظام حقوقی و نظام مالی-اقتصادی و مخاطرات آن در دوران بحران اقتصادی بحث شده و استراتژی های مختلف بیان می گردد: (علوی و همکاران، ۱۳۹۸).

۴-۱- تبیین نظام حقوقی و نظام مالی-اقتصادی و مخاطرات آن در دوران بحران های اقتصادی

به طور کلی از دیدگاه حقوق دانان در تبیین مفهوم نظام حقوقی-مالی از بعد فنی کلمه اگر بیان شود نوعی فرایند ساختارمند می باشد که صلاحیت آنها بر اساس نوع کارکردشان شکل می گیرد مفهومی جامع بیان شده است. همچنین می توان معتقد بود در وضعیتی کلی است که می توان درباره واقعیت حقوقی - مالی در سازمان یا جامعه اظهار نظر کند. لذا حقوق دانان فقط به مفاهیمی استناد می جویند که پوزیتیویسم حقوقی^۱ حد و حدود آنها را دقیقاً مشخص کرده باشد. به همین سبب ناگزیر است واقعیت حقوقی و اقتصادی و

^۱ Legal positivism

تضمینات آن را با توجه به قاعده‌ای که بر آن حاکم شده است نقد و تحلیل کند. بدین ترتیب حقوقدانان بین‌الملل تا آن زمان که جامعه مشترکات بین‌المللی^۱ اولاً و بالذات واقعیتهای اجتماعی باشد، توان اظهارنظر ندارد و در رویارویی با چنین مفاهیمی خود را می‌بازد. (ژی پینگ لی^۲ و همکاران، ۲۰۲۱).

۴-۲- تبیین فرض تحقیق در نظام حقوقی و نظام مالی- اقتصادی

بنا بر آنچه برخی از محققین در خصوص ساختارمندی نظام حقوقی و نظام مالی- اقتصادی گفته‌اند، فرض در نظام حقوقی و نظام مالی- اقتصادی بر اساس مبنای ذیل تبیین می‌گردد: (علی اویار^۳ و همکاران، ۲۰۲۱).

۱- تبیین فرض تحقیق در نظام حقوقی

۲- تبیین فرض تحقیق در نظام مالی- اقتصادی

۱- تبیین فرض تحقیق در نظام حقوقی

تبیین فرض در نظام حقوقی، یک روش فنی حقوقی است که عمل یا وضعیت متفاوت با واقعیت را مفروض می‌شمارد تا از آن طریق به نتایج حقوقی برسد.

^۱International Commons

^۲Zhiping Lin

^۳Ali Uyar

۲- تبیین فرض تحقیق در نظام مالی- اقتصادی

تبیین فرض در نظام مالی- اقتصادی، یک روش تکنیکال^۱ مالی و اقتصادی است که عمل یا وضعیت مشابه را با فرمول‌ها و قواعد مالی و اقتصادی را مفروض می‌شمارد تا از آن طریق به نتایج قابل فهم مالی و اقتصادی دست یابد. (جوزف ام^۲ و همکاران، ۱۳۹۳).

۳-۴- کلیات فرض تحقیق در نظام حقوقی و نظام مالی- اقتصادی

کلیات فرض تحقیق در نظام حقوقی و نظام مالی- اقتصادی عبارت است از:

فرض تحقیق در نظام حقوقی و نظام مالی- اقتصادی نوعی حيله فنی و تکنیکال است، برای آن بکار برده می‌شود که آنچه واقعاً نادرست است یا فقط جزئی از آن واقعیت دارد یا اثبات واقعیتش مشکل به نظر می‌رسد،

فرض تحقیق همیشه در نظام حقوقی و نظام مالی- اقتصادی واقعی شمرده شود تا بتوان از آن به نتایجی رسید که لازمه تجارت و دادوستد تابعان نظام حقوقی است. (جمعه خاوری و همکاران، ۱۳۹۹).

۴-۴- دسته‌بندی انواع ریسک‌ها و مخاطرات در پژوهش‌های حوزه نظام مالی- اقتصادی

دسته‌بندی انواع ریسک‌ها و مخاطرات در پژوهش‌های حوزه نظام مالی- اقتصادی عبارت‌اند از: (کاتارزینا^۳ و همکاران، ۱۳۹۳).

۱. پژوهش در حوزه ریسک و مخاطرات اعتباری^۴

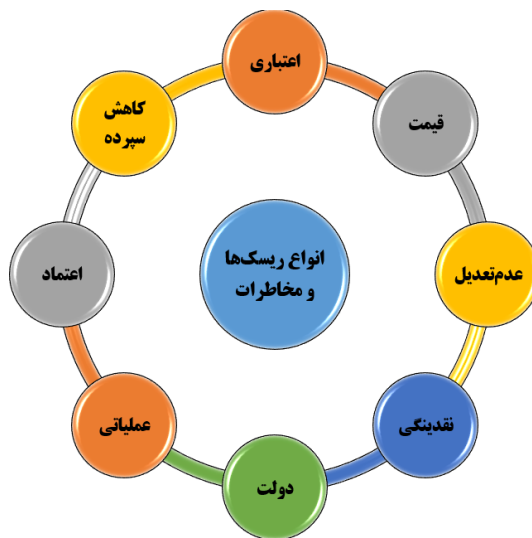
¹ Technical method

² Josep

³ Katarzyna

⁴ Credit risks

۲. پژوهش در حوزه ریسک و مخاطرات قیمت^۱،
۳. پژوهش در حوزه ریسک و مخاطرات عدم تعدیل^۲،
۴. پژوهش در حوزه ریسک و مخاطرات نقدینگی^۳،
۵. پژوهش در حوزه ریسک و مخاطرات عملیاتی^۴،
۶. پژوهش در حوزه ریسک و مخاطرات اعتماد^۵،
۷. پژوهش در حوزه ریسک و مخاطرات کاهش سپرده^۶
۸. پژوهش در حوزه ریسک و مخاطرات دولت^۷ و... در ذیل به تشریح هر یک از آنها پرداخته می‌شود. (شاه ویسی و همکاران، ۱۳۹۹).

نمودار ۲. دسته‌بندی انواع ریسک‌ها و مخاطرات در نظام مالی - اقتصادی

Price risks^۱

^۲ Risks of non-adjustment

^۳ Liquidity risks

^۴ Operational risks

^۵ Risks of trust,

^۶ Deposit risk reduction

^۷ Government risks

۱- پژوهشی در حوزه ریسک و مخاطرات اعتباری :

این ریسک و مخاطرات، به دلیل اجرا نشدن به موقع و کامل تعهدات به وسیله طرف مقابل قرارداد پدید می آید. نظام بانکداری بدون ربا ایران با دو نوع گوناگون از ریسک اعتباری روبه رو است (ژان ژائو^۱ و همکاران، ۲۰۲۱).

الف-اول ریسک اعتباری برای عقود مبادله ای: که به دلیل نااطمینانی در پرداخت اصل و سود حاصل از دریافت تسهیلات برای عقود مبادله ای که به علت نااطمینانی در پرداخت اصل سود حاصل از دریافت تسهیلات به طور کامل در موعد مقرر به وسیله فرد متقاضی پدید می آید (دلآوری و همکاران، ۱۳۹۹).

ب-دوم، ریسک اعتباری به علت مسئله اطلاعات نامتقارن؛ در عقود مشارکتی فراهم می آید. (کای پان^۲ و همکاران، ۲۰۲۱).

۲- پژوهشی در حوزه ریسک و مخاطرات قیمت:

این نوع ریسک و مخاطرات به دلیل نوسان ها و تغییرهای شدید قیمت دارایی ها و موجودی های نزد بانک ایجاد می شود.

۳- پژوهشی در حوزه ریسک و مخاطرات عدم تعدیل:

این نوع ریسک و مخاطرات به دلیل عدم تعدیل نرخ سود در عقود مبادله ای به وجود می آید. در این نوع ریسک بانک نمی تواند میزان قسط بندی همراه را بر مبنای نرخ تورم تعدیل کرده و افزایش دهد. (راشل^۳ و همکاران، ۲۰۲۱).

¹ Jun Zhao

² Kai Pan

³ Rachel M

۴- پژوهش در حوزه ریسک و مخاطرات نقدینگی :

یکی از عامل‌هایی که موجب افزایش ریسک و مخاطرات نقدینگی می‌شود ناتوانی بانک در تأمین و کسب وجوه نقد با صرف هزینه قابل قبول از راه استقراض است. با توجه به حرمت ربا در قوانین بانکداری، نظام بانکی بدون ربا اجازه استفاده از استقراض وجوه نقد از راه بهره را ندارد؛ بنابراین باید از روش‌های دیگر برای کسب نقدینگی استفاده کند. نظام بانکی ایران به دلیل نداشتن بازارهای پولی بین‌بانکی، با ریسک نقدینگی بالایی روبه‌رو است. (مظلوم و همکاران، ۱۴۰۰).

۵- پژوهش در حوزه ریسک و مخاطرات عملیاتی :

نظام بانکداری و نظام مالی - اقتصادی در ایران با توجه به ویژگی‌های خاصی که دارد با ریسک و مخاطرات عملیاتی بالایی که عمدتاً ناشی از خطای تکنولوژیکی یا انسانی در یک اتفاق است روبه‌رو می‌شود. (مهدویان و همکاران، ۱۳۹۴).

۶- پژوهش در حوزه ریسک و مخاطرات اعتماد :

نظام بانکداری بدون ربا و نظام مالی - اقتصادی سالم در ایران با کاهش اعتماد سپرده‌گذاران و مردم به نظام بانکی روبه‌رو است. به عبارتی، صوری شدن عقده‌ها در بانک‌های ایران موجب کاهش اطمینان مردم به نظام بانکی شده و این مسئله خود موجب برداشت وجوه و سپرده‌ها به‌وسیله سپرده‌گذارانی که به مقررات اسلامی پایبند هستند می‌شود. (بالال. خیرالله و همکاران، ۱۳۹۹).

۵. نتیجه‌گیری در بخش‌های مختلف تحقیق:

۱. نتیجه‌گیری در خصوص راه‌های کاهش ریسک و مخاطرات مالی - اقتصادی در دوران بحران‌های اقتصادی

۲. نتیجه‌گیری در خصوص استراتژی‌های کاهش ریسک و مخاطرات نظام مالی - اقتصادی در بحران‌های اقتصادی

۱-۵- نتیجه‌گیری در خصوص راه‌های کاهش ریسک و مخاطرات مالی - اقتصادی در دوران بحران‌های اقتصادی:

نتیجه‌گیری در خصوص راه‌های کاهش ریسک و مخاطرات مالی - اقتصادی در دوران بحران‌های اقتصادی شامل بررسی روش‌ها و تکنیک‌ها و راه‌های کاهش ریسک و مخاطرات مالی - اقتصادی در دوران بحران‌های اقتصادی می‌باشند؛ که عبارت‌اند از:

جدول ۱. روش‌ها و راه‌های کاهش ریسک و مخاطرات مالی - اقتصادی در دوران پساکرونا

ریسک و مخاطرات مالی - اقتصادی در دوران پساکرونا	راه و روش پیشنهادی کاهش ریسک و مخاطرات مالی - اقتصادی
کاهش مناسب ریسک و مخاطرات مالی - اقتصادی در دوران پساکرونا	شامل شناسایی خطرات احتمالی یک پروژه مالیاتی،
هزینه‌های امور مالی - اقتصادی	برآورد هزینه‌های امور مالی - اقتصادی، مانند برآورد هزینه‌ها یا خزش محدوده ^۱ است.
افزایش خروجی و هزینه‌های شرکت‌ها و سازمان‌ها	کسب درآمد و افزایش ورودی مالی شرکت‌ها و سازمان‌ها
تغییر سیاست مالی - اقتصادی	ایجاد کردن، اصلاح کردن، یا خاتمه دادن نظام مالی و اقتصادی
مدل‌سازی نظام مالی - اقتصادی سنتی	مدل‌سازی نظام مالی - اقتصادی جدید (تاکتیک مورد استفاده در این زمینه، مانند آموزش)
اطلاعات ناقص و سنتی مالی - اقتصادی	تأمین اطلاعات مالی - اقتصادی (بعضی از تاکتیک‌های مورد استفاده در این زمینه عبارت‌اند از: کمپین‌های اطلاعاتی)
عدم برنامه ریزی برای ریسک و مخاطرات امور مالی - اقتصادی	برنامه ریزی برای ریسک امور مالی - اقتصادی با اجرای راه‌هایی برای کمک به کاهش یا متوقف کردن اثرات ریسک نظام امور مالی - اقتصادی است.

۲-۵- نتیجه‌گیری در خصوص استراتژی‌های کاهش ریسک و مخاطرات نظام مالی - اقتصادی در بحران‌های اقتصادی:

استراتژی‌های کاهش ریسک و مخاطرات نظام مالی - اقتصادی در دوران پساکرونا و بحران‌های اقتصادی بسیار متنوع و گسترده می‌باشد. ولیکن از کارآمدترین استراتژی‌های رایج در کاهش ریسک و مخاطرات مالی - اقتصادی در دوران پساکرونا زیر می‌توان در برنامه‌ریزی و نظارت بر کاهش ریسک استفاده کرد: (فرانسیکا^۱ و همکاران، ۲۰۲۱).

۱- استراتژی پذیرفتن ریسک^۲ و مخاطرات

۲- استراتژی اجتناب از ریسک^۳ و مخاطرات

۳- استراتژی کنترل ریسک^۴ و مخاطرات

۴- استراتژی انتقال ریسک^۵ و مخاطرات

۴- استراتژی نظارت بر ریسک^۶ و مخاطرات

Francisca^۱

Risk acceptance strategy^۲

Risk avoidance strategy^۳

Risk control strategy^۴

Risk transfer strategy^۵

Risk monitoring strategy^۶

۱- پذیرفتن ریسک و مخاطرات

استراتژی پذیرش و مخاطرات نظام مالی - اقتصادی در دوران بحران اقتصادی می‌تواند همکاری بین اعضای سازمان و گروه‌های ذینفع برای شناسایی ریسک‌های احتمالی یک پروژه و تشخیص این‌که آیا عواقب ریسک‌ها و مخاطرات نظام مالی - اقتصادی شناسایی شده قابل قبول است یا خیر را در برگیرد.

علاوه بر شناسایی ریسک‌ها و عواقب مرتبط، اعضای تیم می‌توانند آسیب‌پذیری‌های احتمالی خطرات نظام مالی - اقتصادی را نیز شناسایی کنند.

این استراتژی به‌طور معمول برای شناسایی و درک ریسک‌ها و مخاطراتی در نظام مالی - اقتصادی مورد استفاده قرار می‌گیرد که می‌توانند بر تولید یک پروژه در نظام مالی - اقتصادی تأثیر بگذارند.

هدف از این استراتژی، کمک به موردتوجه اعضای سازمان در بخش‌های مالی - اقتصادی قرار گرفتن این ریسک‌ها و مخاطرات است.

بنابراین، تمام افرادی که در این پروژه کار می‌کنند، درک مشترکی از خطرات و عواقب موجود در حوزه امور مالی - اقتصادی دارند. (رضایی و همکاران، ۱۳۹۹)

۲- اجتناب از ریسک و مخاطرات

استراتژی اجتناب ریسک‌ها و مخاطرات نظام مالی - اقتصادی و پیامدهای پذیرفته شده و فرض شده‌ی یک پروژه و همچنین امکان جلوگیری از آن‌ها را ارائه می‌دهد.

برخی از روش‌های اجرای استراتژی اجتناب برنامه‌ریزی در نظام مالی - اقتصادی برای خطر و سپس برداشتن گام‌هایی برای جلوگیری از آن است؛

هدف از این استراتژی «اجتناب از ریسک و مخاطرات» به عنوان مثال، یک تیم پروژه برای کاهش ریسک و مخاطرات مالی در تولید محصول جدید می تواند تصمیم بگیرد که به منظور جلوگیری از ریسک شکست محصول، تست محصولات را قبل از تأیید تولید نهایی انجام دهد. (ووک جایی^۱ و همکاران، ۲۰۲۱).

۳- کنترل ریسک و مخاطرات

اعضای تیم می توانند هنگام کاهش ریسک های یک پروژه، استراتژی کنترل ریسک و مخاطرات را در نظام مالی - اقتصادی را نیز اجرا کنند.

این استراتژی با در نظر گرفتن ریسک های شناسایی شده در حوزه امور مالی و هزینه ای و سپس اجرای اقداماتی برای کاهش یا از بین بردن تأثیرات این ریسک ها انجام می شوند.

هزینه ها و درآمد حاصل از استراتژی کنترل ریسک و مخاطرات می توانند بر عملکرد کلی پروژه تأثیر بگذارند.

استراتژی کنترل ریسک و مخاطرات می توانند بر ریسک زنجیره ارزش بر عملکرد مالی شرکت تأثیر می گذارد. (شکرریز و همکاران، ۱۴۰۰).

۴- انتقال ریسک و مخاطرات

وقتی ریسک ها در نظام مالی - اقتصادی شناسایی می شوند و مورد توجه قرار می گیرند، کاهش پیامدها از طریق انتقال می تواند استراتژی مناسبی در نظام مالی - اقتصادی باشد.

این استراتژی با انتقال فشار ریسک و عواقب آن به گروهی دیگر عمل می کند.

هدف از این استراتژی «انتقال ریسک و مخاطرات»، این استراتژی می‌تواند ایرادات خاص خود را داشته باشد.

همچنین هنگامی که سازمانی این استراتژی کاهش ریسک را اجرا می‌کند، باید به روشی عمل کند که برای همه‌ی گروه‌های مجموعه قابل قبول باشد. (سیسیلیا هرمانسون^۱ و همکاران، ۲۰۲۰).

۵- نظارت بر ریسک و مخاطرات

نظارت بر ریسک‌ها و مخاطرات در نظام مالی - اقتصادی پیامدهای پروژه شامل مشاهده و شناسایی هرگونه تغییری است که می‌تواند اثر مخرب ریسک را تحت تأثیر قرار دهد.

تیم‌های تولیدی ممکن است از این استراتژی به عنوان بخشی از یک برنامه‌ی استاندارد بررسی پروژه استفاده کنند.

هزینه، زمان‌بندی و عملکرد یا بهره‌وری جنبه‌هایی از پروژه در نظام مالی - اقتصادی هستند و

هدف از این استراتژی «نظارت بر ریسک و مخاطرات» که می‌توانند از نظر ریسک‌هایی که ممکن است هنگام اتمام پروژه ایجاد شوند، کنترل شوند.

استراتژی «نظارت بر ریسک و مخاطرات» که می‌توانند در استفاده از ارزش در معرض ریسک در داده‌های مالی نیز بسیار مؤثر باشد. (افشارپناه و همکاران، ۱۳۹۷).

¹ Cecilia Hermansson

نمودار ۳. استراتژی‌های کاهش ریسک و مخاطرات نظام مالی - اقتصادی در دوران پساکرونا

۶- نتیجه‌گیری کلی و ارائه پیشنهادات آتی

روش‌های متعددی در جهت کاهش ریسک و مخاطرات مالی - اقتصادی در دوران بحران اقتصادی متعدد و زیادی در اختیار افراد، مشاغل و دولت‌ها قرار گرفته است که به آنها، امکان محاسبه میزان ریسک، ارزیابی ریسک و مخاطرات مالی و کاهش مخاطرات مالی - اقتصادی مورد نظر خود را می‌دهد. در این تحقیق مؤلفه مخاطره‌شناسی در حوزه نظام مالی - اقتصادی توضیح داده شده و براساس ساختار مؤلفه‌های مخاطرات نظام مالی و اقتصادی، عناصر و پدیده‌های نوین مخرب در نظام مالی و اقتصادی در دوران بحران مورد شناسایی قرار گیرد. همچنین استراتژی‌های کاهش ریسک و مخاطرات نظام مالی - اقتصادی در بحران‌های اقتصادی بیان شد. ضمناً روش‌هایی که متخصصان سرمایه‌گذاری و خبرگان نظام مالی - اقتصادی برای تجزیه و تحلیل خطرات مرتبط با سرمایه‌گذاری‌های طولانی‌مدت یا کاهش مخاطرات در بخش‌های مختلف حوزه‌های اقتصادی در سازمان‌ها و شرکت‌ها در دوران بحران اقتصادی نیز مطرح گردید. همچنین برای تحقیقات آتی در این حوزه پیشنهادها ذیل ارائه می‌گردد:

- تجزیه و تحلیل بنیادی، توسعه بازارهای مالی بر کاهش ریسک در صنعت بانکداری
- تحلیل تکنیکی و تحلیل کمی در حوزه کاهش ریسک و مخاطرات مالی – اقتصادی
- تجزیه و تحلیل بنیادی فرآیند اندازه‌گیری ارزش ذاتی امنیت در حوزه کاهش ریسک و مخاطرات مالی – اقتصادی
- ارزیابی کلیه جنبه‌های مشاغل اصلی از جمله دارایی شرکت و درآمد آن در حوزه ریسک و مخاطرات مالی – اقتصادی
- ارزیابی مشاغل نسبت به ریسک و مخاطرات مالی – اقتصادی در دوران پساکرونا
- ارزیابی نسبت بدهی به سرمایه شرکت‌ها و سازمان‌ها در دوران پساکرونا، اندازه‌گیری نسبت بدهی مورد استفاده با توجه به ساختار کل سرمایه شرکت‌ها و سازمان‌ها در دوران بحران‌های اقتصادی بررسی بالا رفتن سرعت توسعه و اجرای هر چه بهتر استراتژی شرکت از جمله تغییر یافتن تهدیدها به فرصت‌ها، کاهش مخاطرات و مدیریت ریسک‌های ناشی از آن‌ها
- بررسی توانایی آگاه نمودن در خصوص تولیدات جدید شرکت‌ها و سازمان‌ها در دوران بحران‌های اقتصادی
- بررسی به دست آمدن دیدگاهی همه‌جانبه درباره‌ی ریسک‌ها و مخاطرات مالی – اقتصادی جدید در بحران‌های اقتصادی
- بررسی اطمینان بیشتر در سرمایه‌گذاری در بخش‌های مختلف اقتصادی در دوران بحران‌های اقتصادی.

منابع فارسی

- (۱) آقائی، آسیه (۱۳۹۹). «بررسی تاثیر چسبندگی هزینه بر ریسک اعتباری و ریسک مالی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران». پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه محقق اردبیلی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی.
- (۲) احمدی، علی (۱۳۹۹). «اثر کوتاه مدت و بلندمدت ریسک نقدینگی، ریسک اعتباری و ریسک سیاسی بر ثبات مالی بانک های خصوصی با استفاده از الگوی خودبازگشت با وقفه توضیحی (ARDL)». پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده فنی و مهندسی.
- (۳) افشارپناه، فاطمه (۱۳۹۷). «استفاده از ارزش در معرض ریسک در داده های مالی». پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه خلیج فارس، پردیس بین الملل.
- (۴) بلال، خیر الله المسافره (۱۳۹۹). «نظام مالی اسلامی و نقش آن در کاهش خطرات مالی در بانک های عراق (مطالعه تطبیقی بین بانک های اسلامی و بانک های غیر اسلامی)». پایان نامه کارشناسی ارشد، جامعه المصطفی العالمیه، مؤسسه آموزش عالی علوم و معارف.
- (۵) خاوری، علی (۱۴۰۰). «نقش سواد مالی در تعدیل اثر ویژگی های جمعیتی بر تحمل ریسک مالی». پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه رازی، دانشکده علوم اجتماعی و تربیتی.
- (۶) دلاوری، سیدجواد (۱۳۹۹). «بررسی ارتباط میان ریسک مالی و ریسک تجاری با دارایی های نقدی». پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه رازی، دانشکده علوم اجتماعی و تربیتی.

- ۷) رضایی، احسان (۱۳۹۹). «رابطه سواد مالی مدیران و روسای شعب با کاهش ریسک اعتباری بانک». دانشگاه علم و هنر یزد، دانشکده علوم انسانی.
- ۸) شاه ویسی، فرهاد (۱۳۹۹). «تبیین ارتباط میان ریسک مالی و ریسک اقتصادی با دارایی های نقدی شرکت دانشگاه رازی»، دانشکده علوم اجتماعی و تربیتی.
- ۹) شکرریز، مهرداد (۱۴۰۰). «تأثیر ریسک زنجیره تأمین بر عملکرد مالی شرکت». پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت، دانشکده علوم انسانی.
- ۱۰) صنوبری، سیروس (۱۳۹۶). «بررسی اثر توسعه بازارهای مالی بر ریسک صنعت بانکداری ایران». پایان نامه کارشناسی ارشد، مؤسسه آموزش عالی اشراق.
- ۱۱) عباسی، امید (۱۳۹۸). «بررسی ارتباط تنگناهای مالی و تخصیص بهینه سرمایه گذاریها و ریسک درماندگی مالی در شرکتهای». پایان نامه کارشناسی ارشد، مؤسسه آموزش عالی شاهرود.
- ۱۲) علوی، مریم (۱۳۹۷). «بررسی نقش ریسک ارزی بر عملکرد مالی شعبات ارزی بانک ملت». پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز.
- ۱۳) قیطاسی. ابوالحسن (۱۳۹۸). «بررسی تأثیر سواد مالی و تحمل ریسک مالی بر تصمیمات سرمایه گذاری در بورس منطقه ای فارس. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.
- ۱۴) کریمی، اسدالله (۱۳۹۷). «موضوع شناسی درآمدزایی ریسک در بازارهای مالی». پایان نامه کارشناسی ارشد، مؤسسه آموزش عالی علوم انسانی.
- ۱۵) مظلوم، عباس (۱۴۰۰). «بررسی ارتباط میان ریسک مالی و ریسک تجاری با دارایی های نقدی شرکت». پایان نامه کارشناسی ارشد، مؤسسه آموزش عالی راهبرد شمال.

۱۶) مهدویان، راحله (۱۳۹۴). «تأثیر محافظه کاری در گزارشگری مالی بر ریسک کاهش قیمت سهام». موسسه آموزش عالی غیرانتفاعی و غیردولتی رجاء قزوین.

۱۷) یوسفی مصباح، مجتبی (۱۳۹۹). «شناسایی و رتبه بندی عوامل موثر بر ریسک مالی با استفاده از منطق فازی و ارایه مدل جامع ریسک مالی بانک ملی ایران». پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور استان همدان.

۱۸) یوسف نواز، شیدا (۱۳۹۷). «بررسی رابطه بین ریسک مالی و بحران بانکی در ایران». پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران، دانشکده مدیریت و اقتصاد.

۱۹) یدالهی، محمد مهدی (۱۴۰۰). «بررسی تاثیر افشای اطلاعات مالی بر رابطه بین ارتباطات سیاسی هیئت مدیره و ریسک کاهش قیمت سهام شرکت ها». پایان نامه کارشناسی ارشد، موسسه آموزش عالی ادیب.

منابع انگلیسی

- 20) Ali Uyar, Khalil Nimer, Friedrich Schneider, 2021, Can e-government initiatives alleviate tax evasion? The moderation effect of ICT, Technological Forecasting and Social Change 18 January 2021.
- 21) Cecilia Hermansson, Sara Jonsson, The impact of financial literacy and financial interest on risk tolerance, Journal of Behavioral and Experimental Finance 31 December 2020.
- 22) Francisca M. Beer, Joseph D. Wellman, Implication of stigmatization on investors financial risk tolerance: The case of gay men, Journal of Behavioral and Experimental Finance 15 May 2021.
- 23) Josep M. Argilés-Bosch, Antonio Somoza, Josep García-Blandón, An empirical examination of the influence of e-commerce on tax avoidance in

Europe, Journal of International Accounting, Auditing and Taxation 26 August.

- 24) Jun Zhao, Muhammad Shahbaz, Kangyin Dong, How does financial risk affect global CO₂ emissions? The role of technological innovation, Technological Forecasting and Social Change 21 March 2021.
- 25) Kai Pan, Chengping Cheng, Sema Yılmaz Genç, Does financial risk and fiscal decentralization curb resources curse hypothesis in China? Analyzing the role of globalization, Resources Policy 16 March 2021.
- 26) Katarzyna Sekścińska, Joanna Rudzinska-Wojciechowska, Diana Jaworska, Self-control and financial risk taking, Journal of Economic Psychology 25 April 2021.
- 27) Rachel M. Kleiman, Gregory W. Characklis, Robin Gerlach, Characterizing weather-related biophysical and financial risks in algal biofuel production, Applied Energy 30 April 2021.
- 28) Wookjae Heo, Abed Rabbani, John E. Grable, An Evaluation of the Effect of the COVID-۱۹ Pandemic on the Risk Tolerance of Financial Decision Makers, Finance Research Letters 11 November 2020.
- 29) Zhiping Lin, Ruixia Shi, Di Xu, 2021, Selling to a financially constrained E-commerce retailer with bankruptcy cost and tax, Transportation Research Part E: Logistics and Transportation Review 10 January.